Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle
UaV@eduskunta.fi

Muistio 1 (3)

1.10.2026

Viite: Ulkoasiainvaliokunta perjantai 02.10.2026 klo 11.00 / HE 149/2026 vp / Asiantuntijapyyntö 17.9.2026

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä laiksi puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain muuttamisesta (HE 149/2026 vp)

Tiivistelmä

- Kannatamme yleisen vientiluvan käyttöönottoa.
- Kannatamme viennin vastuullisuuden vahvistamista, mutta korostamme sääntelyn selkeyttä, riskiperusteisuutta ja oikeasuhtaisuutta.
- Emme tue vapautusmenettelyn sisällyttämistä lakiin.
- Jos vapautusmenettely otetaan käyttöön ehdotetun 20 §:n mukaisesti, siihen liittyvä Puolustusvoimien arvio tulee avata kyseiselle yritykselle ja yrityksellä tulee olla mahdollista käydä lausunnosta jatkokeskusteluita, saada tieto sen painoarvo päätöksenteossa ja valittaa sen perusteella tehdystä päätöksestä.
- Valtioneuvoston yleisistuntoon siirtymisen kriteerien ja käsittelyprosessin tulee olla selkeitä ja ennakoitavia.
- Viittaamme tarkemmin jäsenliittomme Teknologiateollisuus ry:n toimialayhdistys Puolustus- ja ilmailuteollisuus PIA ry:n lausunnon huomioihin, joita kannatamme.

Keskeiset huomiomme valiokuntakäsittelyssä huomioitavaksi

Kiitämme lausuntomahdollisuudesta.

1. Pidämme yleisen vientiluvan käyttöönottoa kannatettavana. Se voi keventää hallinnollista taakkaa erityisesti tilapäisissä esittely-, arviointi-, näyttely-, huolto- ja korjausvienneissä sekä osaltaan tukea suomalaisen puolustusteollisuuden kansainvälistymistä.

2. On tärkeää, että yleisen vientiluvan käytännön soveltamisala ja ehdot muodostuvat yritysten kannalta selkeiksi ja aidosti menettelyä sujuvoittaviksi.

3. Kannatamme PIA ry:n näkemystä ja tähän liittyvää säännöksen tekstimuutosehdotusta, että lain 9 §:ssä tulisi tunnistaa esitettyä selkeämmin viennin kokonaisvaikutukset kansalliseen puolustuskykyyn, turvallisuuteen, huoltovarmuuteen sekä kotimaisen puolustusteollisen ja teknologisen perustan ylläpitämiseen. Vientitoiminta ei ole

vain mahdollinen riskitekijä, vaan myös kotimaisen osaamisen ja suorituskykyjen kehittämisen edellytys. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon sekä Puolustusvoimien välittömät tarpeet että puolustusteollisuuden pitkän aikavälin toimintaedellytykset.

4. Viittaamme Puolustus- ja ilmailuteollisuus PIA ry:n lausunnossa esitettyihin huomioihin puolustushallinnon sisäisestä vapautusmenettelystä ja Puolustusvoimien lausunnon merkityksestä (20 §). Ymmärrämme sinällään tarpeet suojata korkean teknologian osaamisen ja suorituskykyjen vientiä, samoin kuin intressin sellaisia järjestelmiä kohtaan, joiden kehittämiseen Puolustusvoimat on osallistunut ja joka on Puolustusvoimien käytössä.

Katsomme kuitenkin PIA ry:n tavoin, että Puolustusvoimat pystyy aina turvaamaan Suomen turvallisuusintressit sopimuksellisin järjestelyin yrityksen kanssa, jolloin ei ole mielekästä, että vientivalvontaprosessissa vielä erikseen tehtäisiin tällaista pohdintaa. Jo tällä hetkellä yritysten ja Puolustusvoimien välisissä sopimuksissa määritellään, miten yritys voi kaupallisesti hyödyntää hankkeessa syntyvää immateriaalista pääomaa. Siten kyseenalaistamme vapautusmenettelyn tarpeen osana vientivalvontaprosessia emmekä tue sen asettamista.

Mielestämme esityksen perustelut antaisivat liian laajan harkintavallan vapautusmenettelyn käytölle. Vaikka esityksessä todetaan, ettei Puolustusvoimien lausunto sido lupaviranomaisia, on käytännössä olemassa riski, että lausunnosta muodostuu tosiasiallisesti ratkaiseva kannanotto. Näemme riskin, että Puolustusvoimien näkemyksessä voisi korostua liikaa sen oma teknologinen suorituskyky ja viennin muut vaikutukset mm. järjestelmän jatkokehittämiseen, uusien järjestelmien kehittämiseen tai sotilaalliseen huoltovarmuuteen voisivat jäädä taka-alalle. Tämä voi johtaa erillisten versioiden kehittämiseen kotimaan ja kansainvälisille markkinoille, mikä voi lopulta johtaa myös siihen, ettei Puolustusvoimien käytössä olevaa versiota kehitetä vastaavalla tavalla kuin vientiversiota. On myös selvää, että tällainen lopputulos lisäisi merkittävästi yrityksen kehityskustannuksia ja heikentäisi sen kustannuskilpailukykyä.

Menettelyn ennakoitavuuden vuoksi on siten erittäin tärkeää, että mahdolliset teknologian vientiin liittyvät periaatteelliset rajoitteet tunnistetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jo teknologian kehitysyhteistyön aikana.

Mikäli vapautusmenettely kuitenkin päätetään ottaa käyttöön, esitämme, että Puolustusvoimien arvio tulee avata kyseiselle yritykselle ja yrityksellä tulee olla mahdollista käydä lausunnosta jatkokeskusteluita, saada tieto sen painoarvosta päätöksenteossa ja valittaa sen perusteella tehdystä päätöksestä.

5. Valtioneuvoston yleisistunnon ja puolustusministeriön välisen toimivallan osalta korostamme edelleen prosessin ennakoitavuutta yritysten kannalta. Yritysten on voitava jo tarjous- ja sopimusvaiheessa arvioida kohtuullisella varmuudella, millaiseen päätöksentekopolkuun hakemus todennäköisesti kuuluu ja millainen käsittelyaikataulu on odotettavissa. Tämän vuoksi “huomattavan arvon” käsitteelle tulisi antaa mahdollisimman selkeät ja objektiiviset soveltamiskriteerit. Pidämme PIA ry:n tavoin tärkeänä, että raja asetetaan riittävän korkealle; järkevänä voidaan pitää noin 25 miljoonan euron tasoa. On myös tärkeää, että hakijalle annetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tieto, mikäli asia on etenemässä yleisistuntoon.

6. Hakijoita koskevien vaatimusten osalta kannatamme viennin vastuullisuuden vahvistamista, mutta korostamme vaatimusten riskiperusteisuutta, oikeasuhtaisuutta ja pk-yritysten rajallisten resurssien huomioon ottamista. Pidämme myönteisenä, että vastuullisuusohjelmaa koskeva velvoite on lopullisessa esityksessä rajattu suuriin ja keskikokoisiin yrityksiin. Lain nojalla annettavassa asetuksessa ja viranomaisohjeistuksessa tulee kuitenkin varmistaa, että vaatimukset ovat selkeitä, ennakoitavia ja mahdollisimman yhdenmukaisia kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnassa sovellettavien menettelyjen kanssa. Viittaamme tähän liittyvien yksityiskohtien osalta PIA ry:n lausuntoon.

7. Pidämme tärkeänä, että valiokunta kiinnittää käsittelyssään erityistä huomiota sääntelyn ennakoitavuuteen, yritysten oikeusturvaan ja hallinnollisen taakan kohtuullisuuteen.

Viittaamme yksityiskohtaisempien huomioiden osalta PIA ry:n asiassa antamaan asiantuntijalausuntoon.